

Høringssvar: Utkast til forskrift om Fond for lyd og bilde

Vi viser til departementets høringsbrev 31.07.2024, hvor ovennevnte forslag sendes på høring. NOPA gir med dette sine merknader til forslaget.

1. Innledning

NOPA, Norsk forening for komponister og tekstforfattere, er en interesseorganisasjon for opphavere til musikkverk. Foreningen har per i dag ca.1500 medlemmer og 500 tilknyttede som skaper musikk på alle språk og i alle sjangre. Det finnes få, om noen, ansettelsesforhold for denne kunstnergruppen. Felles for NOPAs medlemmer er derfor at de oppretter sin egen arbeidsplass, de fleste som selvstendig næringsdrivende eller frilansere.

NOPA er i hovedsak finansiert gjennom komponistenes og sangtekstforfatterenes eget forvaltningsselskap TONO, og mottar ingen statlig støtte. NOPA jobber for å fremme norsk, skapende tonekunst og ivareta medlemmenes kunstneriske og økonomiske interesser.

Som for andre kunstnergrupper, utgjør kollektive vederlagsmidler og andre tildelinger en svært viktig del av den totale kunstnerøkonomien for NOPAs medlemmer. Forslaget om å fjerne bo- og virkekravet i dagens forskrift vil potensielt ha svært alvorlige konsekvenser for våre medlemmer. NOPA er derfor opptatt av at den nye forskriften ikke gjør større endringer i dagens ordning enn det som er strengt nødvendig, og videre at forskriften i størst mulig grad gir veiledning til vurderingen av fremtidige tildelinger fra fondet.

2. Merknader til forslaget

NOPAs merknader knytter seg til departementets forslag om å endre bo- og virkekravet i dagens forskrift § 2. Forslaget baserer seg på en av anbefalingene fra prof. Ole-Andreas Rognstad i hans utredning fra september 2020.

NOPA sier seg ikke uenige om prof. Rognstads konklusjon på dette punktet. Imidlertid ønsker vi at departementet gir mer konkret veiledning når det gjelder ivaretagelsen av vederlagets kulturpolitiske side.

NOPA merker seg i den sammenheng uttalelsen fra EU-domstolens generaladvokat i den såkalte Amazon-saken, som det også er vist til i utredningen. Generaladvokaten uttaler her at «en plikt til likebehandling ikke nødvendigvis forutsetter at innenlandske og utenlandske opphavere kompenseres i samme omfang, men de bør ha lik tilgang til ordningen».¹

Rognstad uttaler i sin utredning (s. 7) at man, selv om bo- og virkekravet fjernes, kan ha «kriterier som innebærer at bare rettighetshavere som potensielt får verkene privatkopiert i Norge, får tilgang til ordningen», og videre at «[d] kulturpolitiske hensynene som begrunner ordningen må også kunne varetas innenfor rammen av den».

Departementet uttaler at det støtter Rognstads vurderinger også på dette punktet. Det vises her særlig til høringsnotatet s. 6, hvor departementet uttaler:

«Departementet er enig i dette, og legger til grunn at det vil være anledning til å oppstille tildelingskriterier som gjør at ordningen ivaretar norske, kulturpolitiske mål. Slike kriterier kan i praksis medføre en viss forskjellsbehandling av norske og utenlandske søkere, så lenge de kulturpolitiske målene som begrunner kriteriene tilsier at forskjellsbehandlingen må anses som saklig begrunnet. Dersom den praktiske forskjellsbehandlingen er saklig begrunnet, vil ordningen ikke være i strid med EØS-avtalen art. 4.»

NOPA har vanskelig for å forstå hva man rent praktisk skal kunne utlede av dette, både med hensyn til utformingen av retningslinjer for tildeling og den konkrete tildelingen fra fondet.

Den foreslåtte forskriften (bl. a. § 6 «Tildelingskriterier») gir ingen konkret veiledning i så måte. Departementet viser imidlertid, i forlengelsen av ovennevnte, til fondets innretning, og uttaler om dette:

«Departementet mener det er krevende å innføre treffsikre kriterier som spisser tildelingene fra fondet mot søkere som bidrar til å oppfylle norske kulturpolitiske mål, som ikke er i strid med EØS-avtalen, uten å endre ordningens innretning og praksis på et helt grunnleggende nivå. Fond for lyd og bilde kulturpolitiske formål er meget vidt: Fondet skal «fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene og film», jf. § 1. Det er ikke lagt vekt på noen spesielle kulturpolitiske mål knyttet til smale kunstuttrykk, språk eller tradisjonsuttrykk. Dette reflekteres i dagens praksis, der en solid andel av tilskuddsmottakerne har engelsk som prosjektspråk og/eller opererer utenfor det som normalt anses som smale kulturuttrykk.»

Og videre:

«Det vil medføre vesentlige endringer i fondets innretning dersom det skal etableres tilskuddskriterier som legger vekt på kulturpolitiske mål. Departementets vurdering er at Fond for lyd og bilde i dag fungerer godt og i tråd med formålet. Eventuelle kriterier som spisser ordningen mot søkere som ivaretar f.eks. norsk språk og kulturarv, vil dessuten måtte

¹ Generaladvokat Mengozzi i sak c-521/11 (Amazon) avsnitt 80.

balanseres mot den EØS-rettslige forpliktelsen som ligger i ordningens formål som kompensasjonsordning for privatkopiering. Videre er fondets ordninger svært ulike, og departementet mener det er en styrke at fondet er fleksibelt og kan ivareta bredden av sin målgruppe uten å måtte endre forskriften. Departementet mener, etter en helhetsvurdering, at det ikke er hensiktsmessig å ta inn kriterier knyttet til kulturpolitiske mål som lovlig spisser ordningen mot norske kulturuttrykk. Departementet mener for øvrig at det er hensiktsmessig å se an konsekvensene av endringen av bo- og virkekravet før det vurderes om åpningen for andre EØS-borgere bør medføre ytterligere endringer i tildelingskriteriene.»

Videre til dette foreslår departementet å opprettholde bestemmelsen om geografisk virkeområde (foreslått § 6 bokstav e), og uttaler i den sammenheng:

«Etter departementets syn bør bestemmelsen fortsatt forstås i tråd med sitt opprinnelige formål, som er å hindre at en for stor andel av midlene tilfaller noen få, tett lokaliserte miljøer.»

NOPA vil sterkt understreke den kulturpolitiske effekten det har hatt for NOPA og rettighetshaverne innen det segmentet NOPA arbeider for, at det gjennom lov om kollektiv forvaltning er etablert et prinsipp om individuell fordeling av opphavsrettsvederlag. Dette har som direkte konsekvens at mange norske rettighetshavere innen musikk fremover vil få tilført langt mindre midler. Poenget i denne sammenheng, er at det vil gi en ytterligere belastning for musikkfeltet om en vesentlig andel også av vederlagsmidlene som forvaltes av Fond for lyd og bilde ikke lenger skal tildeles norske rettighetshavere. I det minste, bør det i størst mulig grad fremstå som sikkert og forutberegnelig hvordan Fond for lyd og bilde skal disponere over sine vederlagsmidler.

Samlet sett mener NOPA at EU-domstolens praksis, herunder generaladvokatens uttalelser referert over, gir grunnlag for å til en viss grad **prioritere rettighetshavere og omsøkte prosjekter som fremmer norske kulturuttrykk, herunder norsk språk og norsk kultur**. Etter NOPAs syn bør dette komme klart til uttrykk i forskriften, eller i det minste i forskriftens forarbeider, og vi henstiller til departementet om å vurdere dette.

08. oktober 2024

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-utkast-til-forskrift-om-fond-for-lyd-og-bilde/id3048891/>